

Strategi for rådet og Norsk kulturfond 2021-2024

Strategi for rådet og Norsk kulturfond 2021-2024

Rådets hovedoppgaver er å forvalte Norsk kulturfond og være rådgivende organ for staten i kulturspørsmål i tråd med formålet nedfelt i Lov om Norsk kulturråd:

«Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. [...] Rådet skal også være et rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.»

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av norsk kunst- og kulturliv. Fra rundt tretti tilskuddsordninger bevilges det midler til visuell kunst, scenekunst, musikk, litteratur, tidsskrift og kritikk, kulturvern samt tverrfaglige og tverrkunstneriske uttrykk. Det gis også betydelige tilskudd til arrangører, festivaler, virksomheter og arenaer som sikrer at det som skapes når ut til publikum og bidrar til offentlige samtaler.

Rådet har som mål å balansere kunst- og kulturfeltets behov for stabilitet og langsiktighet med behovet for endringer og nye initiativ. Samtidig som kunstnere, organisasjoner og ulike virksomheter har behov for forutsigbare rammer over tid, er det et mål at tilstrekkelig midler fordeles til nye prosjekter på alle fagområder, midler som gjør det mulig for kunstnere, arrangører og produsenter å ta risiko i sitt virke.

Koronapandemien har hatt store konsekvenser for kulturlivet. I gjenåpnings- og gjenoppbyggingsfasen vil rådet jobbe for å styrke bred aktivitet og rekruttering av flere stemmer i kunst- og kulturfeltene. Også de store klima- og miljøutfordringene krever ny tenkning rundt produksjon, samarbeid og utvikling, og Kulturfondet skal tilrettelegge for at produksjon, distribusjon og formidling av kunst og kultur bidrar til økt bærekraft i samfunnet.

Satsingsområder for perioden 2021-2024

På bakgrunn av samlet kunnskap om dagens kunst- og kulturliv og de utfordringer som tegner seg, har rådet valgt to satsingsområder som skal bidra til å sikre at formålet for Kulturfondet innfris.

1 Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser

Mangfold er et premiss for et representativt og relevant kunst- og kulturliv i hele Norge. Kunst og kultur skapes med utgangspunkt i forskjellige kulturelle ståsteder, erfaringer og måter å leve på. Rådet erkjenner at det i dag finnes aktører som ikke rommes av Kulturfondets ordninger og satsninger. Strukturelle elementer som språk, kvalitetsforståelser og faglig innretning av ordninger kan være til hinder for nye søkere, stemmer og uttrykk.

Å representere en marginalisert posisjon er ofte belastende for den enkelte aktør og innebærer en personlig merkostnad. Et mer mangfoldig kunstfelt kan ikke være den enkeltes ansvar.

Rådet vil initiere kritisk refleksjon og samtaler som utfordrer rådende praksis på kunst og kulturfeltet, og som undersøker betingelsene for hvordan estetiske uttrykk privilegeres og vurderes i forhold til hverandre. Et reelt og strukturelt mangfold innebærer ikke bare å lytte etter praksiser og virkelighetsbeskrivelser som er nye for Kulturrådet, men om aktivt å gi plass til samtaler og erfaringer fra perspektiver og ståsteder som tidligere har vært underdekket og marginalisert.

Alle skal kunne ta del i kunst og kultur uavhengig av geografi, kulturelt ståsted og sosial og økonomisk bakgrunn. Rådet skal tilrettelegge for en bredde av estetiske praksiser hvor et mangfold av skapende prosesser støttes og utvikles. Marginaliserte grupperes historie og kulturarv må synliggjøres og kunst og kultur som springer ut fra forskjellige tradisjoner må ivaretas. Rådet anerkjenner at kunst- og kulturfeltet rommer ulike forståelser av kvalitet, profesjonalitet og faglighet, og vil bidra til at undergrunnskulturer får rom til å utvikle seg ut fra egne logikker.

Barn og unge har samme rett til et bredt, relevant, representativt og tilgjengelig kunst- og kulturtilbud som voksne. Rådet vil ha et særlig blikk for prosjekter og skapende prosesser som inkluderer og reflekterer barn og unges virkelighet, og skapes i nærhet til deres hverdag.

2 Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

I Norge står ytringsfriheten sterkt, men med framveksten av sosiale medier har ytringsrommet endret seg. Globale, algoritmestyrte plattformers sensurering av kunstneriske ytringer overstyrer nasjonal lovgivning. Hets, trakassering og hatefulle ytringer mot kunst og kunstnere har økt i omfang, og påvirker de offentlige debattene og det som produseres og publiseres.

Konflikter rundt den samfunnsmessige verdien og nytten av kunst og kultur er ikke noe nytt, men for rådet er det et grunnleggende premiss at kunstnerisk frihet ikke er en luksus, men nødvendig når et demokrati skal utvikles og mennesker skal uttrykke seg.

Rådet skal gjennom Kulturfondets ordninger forsvare kunst- og kulturuttrykk som frie ytringer, og bidra til å skape levende og kritiske offentligheter som kan styrke kunstens plass i samfunnet. Det er avgjørende at det finnes mange og ulike offentligheter hvor ytringene er frie.

I et samfunn som kan oppleves som fragmentert og individualisert, kan kunst og kultur skape og bygge fellesskap. I og mellom ulike fellesskap finnes det både uenighet og friksjon, og rådet vil arbeide for en ytringskultur der arrangører, produsenter og kunstnere kan ta risiko.

En fri og uavhengig forvaltning av Kulturfondet

Forvaltningen av Kulturfondet skjer på armlengdes avstand fra politiske myndigheter, og består i å utøve et selvstendig kunst- og kulturfaglig skjønn i arbeidet med å vurdere og prioritere søknader samt å utvikle allerede eksisterende ordninger og opprette nye.

Utvalg bestående av aktører fra kunst- og kulturfeltet med ulike fagkompetanse, geografisk tilknytning, kunstsyn og bakgrunn, er gitt myndighet til å fordele store deler av Kulturfondets midler. Dette kombinert med rådets jevnlige rullering av utvalgsmedlemmer, bidrar til å sikre kunst- og kulturfaglig maktspredning.

Som rådgivende organ for staten i kulturspørsmål er rådets mål å bidra med både forsknings- og erfaringsbasert kunnskap gjennom innspill og høringssvar til saker som omfatter rådets virkeområde, og til saker eller endringer i politikken som berører Kulturfondet og vilkårene for det frie og prosjektbaserte kunst- og kulturlivet.

En strategisk forvaltning av Norsk kulturfond krever kunnskap om, dialog med og engasjement for kunst- og kulturlivets aktører.

Gjennomføring av strategien

Rådets strategi skal virkeliggjøres gjennom:

- prioriteringer av tilskudd
- økt dialog med kunst- og kulturfeltet
- oppdatering av planer for hvert fagområde
- forsøksordninger og videreutvikling av de faste tilskuddsordningene
- kommunikasjonsarbeid som særlig omfatter tilskuddsordningene
- sammensetningen av fagutvalg
- kunnskapsutvikling
- rådets deltakelse i den offentlige samtalen
- råd til offentlige myndigheter i kulturspørsmål